

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
049/2022	Fylkesrådet	01.03.2022

Høringsuttalelse - Søknad fra Sisomar om terskel og økt uttak av vann fra Straumvatn - Sørfold kommune**Sammendrag**

Fylkesrådet i Nordland anbefaler NVE å gi tillatelse til søknad om konsesjon for bygging av terskel og økt uttak av vann fra Straumvatn til landbasert oppdrett.

Fylkesrådet mener de positive samfunnsvirkningene her er større enn de negative konsekvensene av tiltaket. Den planlagte utbyggingen til Sisomar AS vil både bety flere arbeidsplasser i Sørfold kommune, men også betydelige investeringer som vil kunne gi store ringvirkninger for lokalt næringsliv.

Dersom NVE gir konsesjon ber fylkesrådet om at tiltaket planlegges og samkjøres med reinbeitedistriktet slik at det tilpasses reindriftens behov. Videre må det sikres at tiltaket ikke får negativ konsekvens for anadrom fisk i vassdraget.

Bakgrunn

Sisomar AS fikk i august 2019 konsesjon til å ta ut 1,6 m³/s fra Straumvatnet i Sørfold kommune.

Det søkes nå om å øke uttaket til 3,0 m³/s, med maksimalt uttak på 3 m³/s så lenge Siso kraftverk er i drift, og begrenses til 2,5 m³/s når Siso kraftverk ikke er i drift.

I tillegg søkes det om å bygge en mindre terskel ved utløpet av Straumvatnet for å magasinere vann fra Siso kraftverk når vannkraftverket stopper for sommeren.

Det søkes etter vannressursloven § 8, om tillatelse til:

- Å ta ut 3,0 m³/s inntil fra Straumvatn som begrenses til 2,5 m³/s når Siso kraftverk ikke er i drift og overføring av vann til Straumvatn opphører.
- Å regulere Straumvatn fra HRV på k 4,90 og å senke vannet til LRV k 4,08 i sommersesongen når Siso kraftverk ikke er i drift.

Problemstilling

Sisomar AS sitt anlegg er lokalisert ved Trollbukta på Straumen i Sørfold kommune. Omsøkt terskel vil ligge i utløpet av Straumvatnet. Se kart for mer informasjon.

Det er tre vannuttak i Straumvatnet i dag:

- Sisomar AS: inntil ca. 0.47 m³/s
- Elkem Salten Verk: ca. 0.05 m³/s
- Sørfold kommune: mindre enn 0.02 m³/s

I tillegg til disse tre vannuttakene, er vassdraget påvirket av to kraftverksreguleringer:

- Røyrvatn kraftverk regulerer Røyrvatnet med beliggenhet oppstrøms Straumvatnet. Utløpet til kraftverket drenerer til Straumvatnet. Stans i kraftverket vil derfor medføre en reduksjon i tilsig til Straumvatnet.
- Siso kraftverk har inntak og regulering i Sisovatn med beliggenhet i nabovassdraget Fagerbakk. Utløpet av kraftverket går inn i Straumvatnet, og påvirker således vannføringen i utløpet fra Straumvatnet betydelig når dette kraftverket er i drift.

Kritiske perioder i forhold til vanntilgang til settefiskanlegget er ved bortfall av vann fra begge kraftverkene, i perioder med lite naturlig tilsig og perioder med stort vannuttak. En avtale om slipp av vann forbi Røyrvatn kraftverk, dersom begge kraftverkene står, vil derfor være en nødvendig sikkerhet for kunne ta ut den planlagte mengden med vann fra Straumvatnet til settefiskanlegget.

Begrunnelse for tiltaket

Straumvatnet brukes som vannkilde innenfor produksjon av tre ulike aktører, der alle aktører er avhengig av stabil vanntilførsel. I perioder hvor Siso kraftverk stopper stasjonen synker vannstanden i Straumvatnet med ca. 1 meter før den stabiliserer seg. Dette resulterer i variasjon i vannstand i vassdraget og påvirker det visuelle inntrykket, samt at alle aktører som er avhengig av vannet opplever økte pumpekostnader/slitasje ved lav vannstand.

Bakgrunnen for søknad om bygging av terskel ved utløp av Straumvatnet er følgende:

- Stabilisering av vannstand oppstrøms terskelen som bidrag til sikring av vannkilde til de ulike aktørene.

- Stabilisering av vannstand vil bedre visuell kvalitet oppstrøms terskelen.

Avbøtende tiltak skal ivareta:

- Vandringsmuligheter opp og ned vassdrag for anadrom laksefisk gjennom egen installasjon.
- Nødvendig vannføring gjennom innretning er beregnet og sikrer at krav til minstevannføring blir ivaretatt.

Beregninger foretatt av Multiconsult viser at det skal klare være mulig å ivareta et økt uttak av ferskvann og samtidig unngå å påvirke vandring av anadrom laksefisk.

Bakgrunnen for søknad om økt uttak av ferskvann til Sisomar AS:

- De siste årene har oppdrettsnæringen utviklet seg og en større andel av produksjonen flyttes nå til land. Bakgrunnen for dette er å redusere risikoen som innebæres ved produksjon i sjø, i tillegg til en betydelig gevinst i å sette ut større smolt som øker omløpshastigheten i tradisjonell mæredrift.
- Sisomar AS har vurdert muligheten for å starte med RAS produksjon*, men anser at den beste metoden fiskevelferdsmessig sett er å fortsette med en produksjon basert på tradisjonell gjennomstrømming. Dette forsterkes gjennom at Sisomar har et nært samarbeid med Elkem om gjenbruk oppvarmet avløpsvann i produksjonen.

** RAS (Recirculation Aquaculture Systems): Et RAS anlegg er designet for å kunne produsere store mengder fisk med et relativt lavt vannforbruk. Anlegget er designet slik at innad i anlegget drives det høy grad av vannbehandling slik at det samme vannet kan gå runde på runde inni anlegget og hele tiden holde seg innenfor grenseverdiene på vannparametere, slik at fisken trives og vokser.*

Fordeler og ulemper med tiltaket

Fordeler

- Sisomar vil få muligheten til å øke produksjonen i både antall og biomasse i settefiskanlegget for å imøtekomme næringens krav.
- Gjennom økt produksjon og en planlagt utbygging av anlegget sikres videre satsning som vil legge til rette for økt bemanning i settefiskanlegget.
- Planlagt utbygging vil på sikt kunne gi 20-25 nye arbeidsplasser som er viktig for Sørfold kommune med hensyn til folketall, inntekter og arbeidsplasser.
- Gjenbruk av oppvarmet avløpsvann fra Elkem bidrar til mindre miljøpåvirkning fra Elkem, samt sikrer optimal drift på smelteverket.
- Utbygging er kostnadsberegnet til 750 millioner kr. Dette kommer i tillegg til de ca. 300 millioner som allerede er investert de siste 8 årene, noe som har ført til store ringvirkninger for lokalt næringsliv. Sisomar vil prioritere lokalt næringsliv i den videre utbyggingen.

Ulemper

- Perioden med minstevannføring blir noe lengre (10 dager lengre i simulert periode på 3 måneder). Men det gjennomsnittlige tilsiget i sommerperioden er bare 2-3 ganger større enn minstevannføringen så den visuelle forskjellen vil derfor ikke være veldig stor.

Virkning for miljø, naturressurser og samfunn (hentet fra konsesjonssøknaden)

Rødlistearter:

Et økt uttak av vann som omsøkt og bygging av terskel i utløpet av vannet vurderes ikke å påvirke rødlistearter i influensområdet nevneverdig.

Terrestrisk miljø:

Naturtypene i influensområdet vurderes å ha svært stor verdi. Det vurderes likevel at disse lokalitetene ikke vil bli berørt av en begrenset heving av vannspeilet i Straumvatnet.

Akvatisk miljø:

Tiltaket vil kunne medføre betydelig negativ konsekvens for anadrom laksefisk dersom det ikke gjennomføres avbøtende tiltak. Gjennomførte tiltak med fiskepassasje og habitatforbedrende tiltak vil imidlertid kunne medføre at den negative konsekvensen på akvatisk fiskefauna reduseres betydelig.

Landskap:

Området rundt Straumen er vurdert å ha *noe* verdi. Dette landskapet er allerede påvirket av menneskelig aktivitet med bebyggelse, veier og industri. Terskelen vil kunne bidra til «økt forringelse», i form av å virke skjemmende i elveløpet, men er likevel vurdert å være begrenset da dette er et allerede utbyggt område. Terskelen skal også dekkes til med elvestein.

Reindrift:

Tiltaket ligger i Douka reinbeitedistrikt. Det går to trekkleier over Straumvatnet og areal som grenser til vatnet brukes som høst-vinterbeite og vinterbeite. Tiltaket vil imidlertid ikke berøre reindrift og reindriftsaktivitet i driftsfasen. I anleggsfasen kan tiltaket innebære støy som kan være negativt for reindriftsinteressene.

Kulturarv:

Det er registrert to kulturminner i nærheten av tiltaket. Dette er en gammel boplass på nordsiden av Straumvatnet og en fangeleir fra andre verdenskrig ned mot Straumvatnet på sørsiden av utløpet. Tiltaket vil imidlertid ikke berøre disse kulturminnene.

Brukerinteresser:

Flere svært viktige friluftsområder er kartlagt rundt Straumvatnet. Dagens bruk av disse områdene vil i liten grad endres med en gjennomføring av tiltaket og påvirkning på de registrerte friluftsområdene vil ikke endre seg nevneverdig fra dagens situasjon.

Samfunnsmessige virkninger

Sisomar er ved siden av Elkem, en av de største private arbeidsgiverne i kommunen. Den planlagte investeringen på kr 750 mill. vil kunne gi 20-25 nye arbeidsplasser. Dette vil gjøre Sisomar til en av de viktigste hjørnestensbedriftene i kommunen. De planlagte investeringene vil også gi store ringvirkninger for lokalt næringsliv da Sisomar prioriterer lokale leverandører på alle felt dette er mulig.

Avbøtende tiltak

- Minstevannføring planlegges videreført som konsesjonsgitt i 2009 på 130 l/s hele året.
- Det er planlagt å installere en fiskepassasje i forbindelse med terskelen i utløpet av Straumvatnet. Fiskepassasjen dimensjoneres til en minstevannsføring på 130 l/s
- Gytemulighetene i utløpselva vil forringes, men dette kan delvis kompenseres ved etablering av djupål og utlegging av gytegrus. Disse tiltakene betinger imidlertid

justering og oppfølging i driftsfasen. I søknaden understøttes det også at det vil kreves nye undersøkelser for å kunne gjøre dette mere presis. Det anbefales at det etableres en fredningssone ved fisketrappa og resipientkulpen.

Andre tiltak

- Reetablering av vegetasjon og istandsetting etter anleggsarbeidet.
- Tilpasning av anleggsperioden til reinflytting eller hvis det er rein i området.

Regional plan for vannforvaltning for Nordland vannregion (2022-2027)

Både vannkraftverkene og dagens vannuttak til settefiskanleggene påvirker vannmiljøet i vassdraget i dag. Vassdraget er vurdert å være sterkt modifisert med miljømålet godt økologisk potensial, som tilsvarer den økologiske tilstanden en kan oppnå dersom en gjennomfører alle realistiske miljøforbedrende tiltak som ikke går vesentlig ut over bruken av vannet i dag. I vann.nett.no ligger det også inne tiltak knyttet til å forbedre kunnskapsgrunnlaget om dagens miljøtilstand i vassdraget. Dette tiltaket er hjemlet i naturforvaltningsvilkårene i tillatelsen som Sisomar fikk i 2009.

Drøfting

Både økt vannuttak og bygging av terskel ved utløpet av vannet for å dempe vannmassene i Straumvatnet forventes ikke å ha stor negativ konsekvens for vassdraget hvis avbøtende tiltak gjennomføres.

Landskapet rundt Straumen er allerede påvirket av menneskelig aktivitet med bebyggelse, veier og industri. Friluftsjansene vil også i liten grad endres med en gjennomføring av tiltaket og påvirkning på de registrerte friluftsområdene vil ikke endre seg nevneverdig fra dagens situasjon.

Tiltaket er heller ikke i konflikt med kjente, verneverdige kulturminner. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert. Hvis det gis konsesjon til tiltaket, vil det pålegge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom en ved gjennomføring av tiltaket skulle treffe på fornminner.

Tiltaket vil imidlertid kunne medføre betydelig økt negativ konsekvens for anadrom laksefisk dersom det ikke gjennomføres avbøtende tiltak. I den forbindelse vil det kreves nye undersøkelser angående vandrings- og gyteforholdene til anadrome fiskearter i Straumenvassdraget. Det må også vurderes om vannforskriftens § 12 kommer til anvendelse. Denne paragrafen skal benyttes når det skal fattes vedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene i vannforvaltningsplanen ikke nås eller at tilstanden forringes.

Byggingen av terskelen kan også i anleggsperioden innebære støy som vil kunne påvirke reindriften i området negativt, og det vil være en fordel om anleggsperioden kan tilpasses til reinflytting eller dersom det er rein i området.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesråden mener at de positive samfunnsvirkningene av tiltaket er store. Den planlagte utbyggingen til Sisomar AS vil både bety flere arbeidsplasser i kommunen, men også betydelige investeringer som vil kunne gi store ringvirkninger for lokalt næringsliv.

Fylkesråden mener imidlertid at hvis det gis tillatelse til det omsøkte tiltaket med bygging av terskel, må tiltaket planlegges og samkjøres reinbeitedistriktet slik at det tilpasses reindriftens behov.

Videre må det sikres at det omsøkte tiltak ikke får negativ konsekvens for anadrom fisk i vassdraget. Vurderes tiltaket å kunne bidra til forringelse av vannmiljøet, må NVE sørge for at kravene i vannforskriftens § 12 er oppfylt.

Medvirkning

Medvirkningsrådene har fått mulighet til å uttale seg ved at saken er sendt til medvirkning@nfk.no. Saken vurderes imidlertid til ikke å direkte berøre medvirkningsorganenes interesseområder.

Konsekvenser

Saken vurderes å ikke ha økonomiske eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har ingen miljømessige eller likestillingsmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Når det gjelder konsekvenser for miljø/klima, folkehelse og andre relevante forhold vises det til selve saken.

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt 3.26, heter at «Myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon, påklage vedtak og fremme innsigelse til andre vassdragsinngrep og –anlegg (jf. lovens § 3 punkt a og b) etter lovens § 8, delegeres til fylkesrådet.»

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet i Nordland anbefaler NVE å gi tillatelse til søknad om konsesjon for bygging av terskel og økt uttak av vann fra Straumvatn til landbasert oppdrett.
2. Dersom det gis konsesjon til tiltaket ber fylkesrådet om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene:
 - a. Tiltaket må planlegges og gjennomføres i samråd med reinbeitedistriktet slik at det tilpasses reindriftens behov og bruk av området.
 - b. Tilstrekkelige avbøtende tiltak må gjennomføres for å ikke medføre negativ konsekvens for anadrom laksefisk i vassdraget.
3. Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland fylkeskommune - Kulturminner i Nordland og Sametinget varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeid i marken.

Bodø den 07.02.2022

Christian Torset

fylkesråd for kultur, klima og miljø

sign

01.03.2022 Fylkesrådet
FRÅD-049/2022

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt